

Vergaderjaar 2007–2008

31 200 VIII**Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2008****Nr. 58****NOTA VAN WIJZIGING**

Ontvangen 29 november 2007

In het voorstel van wet tot vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2008 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 hoofdstuk VIII, nrs. 1 en 2) wordt de begrotingsstaat als volgt gewijzigd.

(Bedragen x € 1 000)

Art.	Omschrijving artikel	Stand ontwerpbegroting vóór Nota van wijziging			Stand ontwerpbegroting na Nota van wijziging		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	TOTAAL	32 312 060	32 576 901	1 207 845	32 505 460	32 779 001	1 207 845
	Beleidsartikelen						
1	Primair onderwijs	8 698 738	8 699 919	41 106	8 677 138	8 678 319	41 106
3	Voortgezet onderwijs	5 989 329	6 022 206	73 740	6 207 729	6 228 106	73 740
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	3 173 929	3 189 536	3 000	3 167 029	3 188 336	3 000
5	Technocentra	9 217	9 217	9 136	9 217	9 217	9 136
6	Hoger beroepsonderwijs	2 115 625	2 085 981	6 017	2 099 646	2 081 981	6 017
7	Wetenschappelijk onderwijs	3 522 001	3 482 611	21 466	3 598 480	3 560 611	21 466
8	Internationaal beleid	17 990	19 004	99	17 990	19 004	99
9	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	177 707	177 707	0	252 791	252 791	0
10	ICT	0	0	0	0	0	0
11	Studiefinanciering	3 651 579	3 651 579	408 100	3 651 579	3 651 579	408 100
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	306 359	306 359	9 500	266 359	266 359	9 500
13	Lesgeld	6 016	6 016	185 300	6 016	6 016	185 300
14	Cultuur	671 788	872 729	24 304	671 788	872 729	24 304
15	Media	853 393	843 193	232 234	853 393	843 193	232 234
16	Onderzoek en wetenschappen	951 727	1 044 108	167 475	872 727	967 108	167 475
24	Kinderopvang	1 983 956	1 983 956	23 313	1 983 956	1 983 956	23 313
25	Emancipatie	14 746	14 820	0	14 746	14 820	0
	Niet-beleidsartikelen						
17	Nominaal en onvoorzien	- 4 308	- 4 308	2 488	- 17 392	- 17 392	2 488
18	Ministerie algemeen	117 232	117 232	567	117 232	117 232	567
19	Inspecties	47 436	47 436	0	47 436	47 436	0
20	Adviesraden	7 600	7 600	0	7 600	7 600	0

De (sub-)totaaltellingen in de begrotingsstaat worden met deze wijzigingen in overeenstemming gebracht.

TOELICHTING

Algemeen

In deze Nota van Wijziging wordt de OCW-begroting op een aantal onderdelen bijgesteld. Deze bijstellingen betreffen de volgende onderwerpen:

- A) De motie Van Geel c.s.;
- B) De uitwerking van het rapport Rinnooy Kan;
- C) Uitbreiding Vernieuwingsimpuls;
- D) Tenslotte zijn er nog enkele feitelijke verbeteringen die geen gevolgen hebben voor de omvang van de begrotingstotalen.

Hieronder volgt eerst een algemene toelichting per onderwerp, gevolgd door een artikelsgewijze toelichting.

A) De motie van Geel c.s.

Bij de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) heeft de Tweede Kamer de motie Van Geel aanvaard (Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 16). Voor het terrein van OCW betekent dit dat de schoolboeken in het voortgezet onderwijs met ingang van 2008 gratis worden. Als dekking is een (met de schoolboeken samenhangende) vrijval in de onderwijs-envelop opgenomen en een grotere inzet van de beleidsreserve in 2008 en 2009.

Ten tweede wordt de taakstelling fusieprikkels VO-scholen uit het Coalitieakkoord ongedaan gemaakt. Voor de dekking hiervan wordt verwezen naar de brief van de minister van Financiën d.d. 28 september 2007 (Kamerstukken II 2007/08, 31 200, nr. 41).

B) Uitwerking rapport commissie Rinnooy

Kan Daarnaast is de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan verschenen waarin uitgebreid wordt ingegaan op de verschillende investeringen. Ten behoeve van de uitvoering (en dekking) hiervan worden middels deze Nota van Wijziging eerst de begrotingsbedragen voor 2008 aangepast. Middelen worden overgeheveld naar artikel 9 Arbeidsmarkt- en Personeelsbeleid. In de eerste supplettoire begroting 2008 zullen de meerjarige bedragen worden aangepast. Vanaf dat moment worden in te zetten middelen ook in tranches overgeboekt van artikel 9 naar de betrokken beleidsartikelen.

Daar waar geen sprake is van herschikking binnen de OCW-begroting zullen de bijdragen (ILO-vergoeding van onderwijssectoren, ILO-vergoeding Rijk en G&G-sector, FES) voor 2008 in de eerste supplettoire begroting worden verwerkt. Voor wat betreft de FES-gelden gelden hier de criteria van de FES-toets. Het restant van de betrokken enveloppe-middelen Balkenende IV wordt eveneens in de eerste supplettoire begroting overgeboekt van de aanvullende post naar de begroting van OCW. Tot slot zullen enkele ingezette kasschuiven (voor een bedrag van € 29 miljoen) zoals gebruikelijk pas bij voorjaarsnota worden geboekt.

Onderstaand overzicht laat zien hoe de investeringen t.b.v. lerarenbeleid gefinancierd worden:

Investeringen	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	173	455	601	705	750	827	908	961	997	1 031	1 064	1 096	1 127
Dekking	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Enveloppemiddelen	87	204	279	336	336	336	336	336	336	336	336	336	336
Modernisering BAPO	4	19	28	38	48	58	66	75	83	92	100	100	100
ILO-vergoeding onderwijssectoren	26	69	111	154	209	265	320	376	376	376	376	376	376
Reeds ingevulde dekking binnen de OCW-begroting	53	65	75	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bij voorjaarsnota in te vullen op de OCW-begroting	13	13	13	13	9	9	9	9	9	9	9	9	9
ILO-vergoeding sector Rijk en G&G	8	17	25	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
FES-kennis	0	30	30	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Profijtbeginnsel HO	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	100	100
Restant op te lossen (+ is een tekort)	- 18	28	20	- 29	- 25	- 24	- 16	- 38	- 19	- 4	- 10	- 42	- 74
Kasschuif generaal	18	- 28	- 20	29	25	24	16	38	19	4	10	42	74
Over de jaren				0									0

Het saldo wordt verevend door over de jaren heen intertemporeel te compenseren. De totale dekkingsplaat sluit over de jaren, binnen de kabinetsperiode en daarbuiten, en binnen de Rijksbegroting in enge zin.

Voor een deel van de maatregelen en het dekkingspakket geldt dat deze ingaan na deze kabinetsperiode. Het kabinet maakt over het totale pakket de komende periode afspraken met de onderwijssector. Voor maatregelen na 2011 is in principe dekking voorzien zoals aangegeven, maar de maatregelen en dekking zullen door een nieuw kabinet vanzelfsprekend moeten worden bevestigd.

Toelichting op de posten

Enveloppemiddelen

Het betreft enerzijds enveloppemiddelen uit het Coalitieakkoord Balkenende IV (de middelen voor lerarenbeleid aangevuld met € 37 miljoen structureel uit het onderdeel «kwaliteit in het VO»). Anderzijds wordt een restant van de enveloppemiddelen voor lerarenbeleid uit Balkenende I-III heringezet.

Modernisering ouderenbeleid

Het beleid voor bevordering van de arbeidsparticipatie van oudere werknemers (de BAPO-regeling) wordt gemoderniseerd. Middelen die hierdoor vrijvallen zullen worden ingezet voor verbetering van het carrièreperspectief van oudere medewerkers.

ILO-vergoeding onderwijssectoren

Het betreft middelen voor de incidentele loonontwikkeling die op de Aanvullende Post van Financiën reeds gereserveerd stonden voor OCW.

Reeds ingevulde dekking binnen de OCW-begroting

Binnen de OCW-begroting wordt dekking gevonden door herprioritering op verschillende posten. Het betreft onder andere de inzet van meevallers als gevolg van lager ziekteverzuim, niet ingezette arbeidsvoorwaardenmiddelen, vrijvallende middelen vanwege de invoering van de nieuwe gewichtenregeling, nog niet ingezette middelen voor arbeidsmarktclup-

ten VO, en vrijvallende middelen als gevolg van efficiencymaatregelen bij de kenniscentra voor beroepsonderwijs en bedrijfsleven.

Bij voorjaarsnota in te vullen op de OCW-begroting

Om de totale investeringen mogelijk te maken zijn nog enkele maatregelen noodzakelijk. De omvang hiervan wordt bij deze Nota van Wijziging als taakstellende onderuitputting op artikel 17 Nominaal en onvoorzien geboekt. Deze taakstellende onderuitputting wordt bij voorjaarsnota 2008 beleidsmatig ingevuld.

ILO-vergoeding sector Rijk en G&G

Het betreft middelen voor de incidentele loonontwikkeling die op de Aanvullende Post van Financiën gereserveerd staan. Bij de vergoeding van loonontwikkeling wordt binnen het referentiemodel een niet-loonsomevenredige verdeling aangehouden ten gunste van het onderwijspersoneel en ten nadele van het personeel in de sector Rijk en de G&G-sector.

FES-kennis

In de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan wordt aangegeven dat innovatie een rol kan spelen bij de oplossing van toekomstige lerarentekorten. Ten behoeve van die innovatie zullen bij de verdeling van de FES-middelen ad € 168 miljoen euro projectvoorstellen worden ingediend van in totaal € 90 miljoen euro. Deze projectvoorstellen zullen in de aanvullende procedure (binnenkort vast te stellen door het kabinet) bij de verdeling van de € 168 miljoen concurreren met andere voorstellen.

Mochten er geen FES-middelen beschikbaar komen dan wordt het beschikbare budget voor de maatregelen € 30 miljoen lager in de jaren 2009, 2010 en 2011 en zal binnen het dan beschikbare budget, in het maatregelenpakket gezocht worden naar substantiële mogelijkheden om innovatie in het onderwijs te stimuleren.

Versterking profijtbeginsel HO

Er komt een verhoging van de collegegelden oplopend met ongeveer € 22 per jaar, gedurende tien jaar. Als flankerende maatregel wordt de leenfaciliteit verbeterd. De verhoging van het collegegeld wordt via de aanvullende beurs gecompenseerd. De netto opbrengsten zullen als dekking worden gebruikt voor het lerarenbeleid.

C) Uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls

In de brief van 20 september 2007 (Kamerstukken II 2007/08, 31 200 VIII, nr. 5) is de Tweede Kamer geïnformeerd over het bestuurlijk akkoord dat is bereikt met de VSNU over de intensivering van het wetenschappelijk onderzoek (de zgn. uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls).

Overeengekomen is dat voor de uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls een bedrag wordt uitgetrokken van € 25 miljoen in 2008 en structureel € 100 miljoen per jaar vanaf 2009. Deze versterking van het onderzoek zal worden gerealiseerd door overheveling van middelen uit de 1e geldstroom van het wetenschappelijk onderzoek en uit de extra middelen die voor het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek beschikbaar zijn gekomen uit de enveloppe van het Coalitieakkoord (brief aan de Tweede

Kamer, vergaderjaar 2007/08, 31 200 VIII, nr. 21). De concrete aanpassingen van de begroting zijn opgenomen bij de artikelsgewijze toelichting.

D) Tenslotte zijn er nog enkele feitelijke verbeteringen die geen gevolgen hebben voor de omvang van de begrotingstotalen

1. de ontvangstande voor 2007 en 2008;
Totaalstand ontvangsten 2007: 1 519 975 moet worden 1 520 375, p. 259.
Totaalstand ontvangsten 2008: 1 207 345 moet worden 1 207 845, p. 259.
2. In tabel 14.2 Budgettaire gevolgen van beleid (p. 147), bij de eerste doelstelling de post cultuurproducerende instellingen:
In het jaar 2009 moet het bedrag 295 975 zijn in plaats van 285 975.
In de jaren 2010 en 2011 moet het bedrag 295 055 zijn in plaats van 285 055.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1: Primair onderwijs

Dit artikel wordt verlaagd met € 21,6 miljoen, bestaande uit:

- € 1,6 miljoen in verband met de modernisering van de BAPO;
- € 8 miljoen in verband met een verwacht lager ziekteverzuim (en derhalve verlaging van de opslag VF);
- € 12 miljoen aan kasschuiven in verband met restant arbeidsvoorwaardenmiddelen.

Deze middelen worden overgeboekt naar artikel 9 en zullen worden ingezet voor de investeringen in het kader van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan.

Artikel 3: Voortgezet onderwijs

Dit artikel wordt in totaal verhoogd met € 205,9 miljoen. De mutatie bestaat uit € 242,1 miljoen verhoging, te weten:

- € 174,1 miljoen voor de invoering van gratis schoolboeken (motie Van Geel) met ingang van 2008 (dit is inclusief de invoeringskosten);
- € 40 miljoen voor gratis lesmateriaal voortgezet onderwijs;
- € 28 miljoen in 2008 (€ 84 miljoen vanaf 2009) (motie Van Geel)

waarmee de taakstelling fusieprikkels VO uit het Coalitieakkoord wordt teruggedraaid.

Daarnaast wordt het artikel met € 36,2 miljoen verlaagd, dit bestaat uit:

- € 2 miljoen enveloppemiddelen kwaliteit VO;
- € 1,2 miljoen in verband met de modernisering van de BAPO;
- € 33 miljoen aan bijdragen i.v.m. het Plan van Aanpak Rinnooy Kan.

De € 33 miljoen bestaat uit:

- € 3,1 miljoen die zijn overgebleven na vereenvoudiging van het bekostigingssysteem materieel;
- € 4 miljoen inzet van het aanvullend schoolbudget;
- € 8,9 miljoen inzet van de middelen voor arbeidsmarktknelpunten;
- € 17 miljoen aan kasschuiven i.v.m. innovatiebox vmbo en middelen voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding.

Deze middelen worden overgeboekt naar artikel 9 en zullen worden ingezet voor de investeringen in het kader van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan.

Artikel 4: Beroeps- en volwasseneneducatie

Dit artikel wordt verlaagd met € 1,2 miljoen in verband met de modernisering van de BAPO. De middelen worden overgeboekt naar artikel 9 en dienen ter dekking van de investeringen in het kader van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan.

Artikel 6: Hoger beroepsonderwijs

Artikel 6 wordt in totaal verlaagd met € 4 miljoen.

In totaal € 1 miljoen van de verlaging wordt toegepast op de € 5 miljoen die vanaf 2008 voor het gehele hoger onderwijs beschikbaar is gekomen uit de enveloppe van het Coalitieakkoord voor het verhogen van het studierendement van niet-westerse allochtone studenten aan HO-instellingen in de Randstad.

De € 1 miljoen wordt toegevoegd aan artikel 16 voor de dekking van de uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls.

Verder worden € 3 miljoen aan enveloppemiddelen overgeboekt naar artikel 9 t.b.v. de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan.

Artikel 7: Wetenschappelijk onderwijs

Artikel 7 wordt verhoogd met een bedrag van € 78 miljoen. Met deze verhoging wordt de dekking van de uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls ten laste van artikel 7 teruggebracht van € 100 miljoen naar € 22 miljoen. De € 22 miljoen wordt als volgt gedekt:

<i>uit de enveloppe van het Coalitieakkoord</i>	<i>€ 10 miljoen</i>
Minder uitval en kwaliteitsimpuls'	€ 2 miljoen
Alfa/gamma-onderzoek	€ 7 miljoen
Graduate schools	€ 1 miljoen
<i>uit de reguliere bekostiging (lumpsum)</i>	<i>€ 12 miljoen</i>

Artikel 16 wordt met € 78 miljoen verlaagd.

Artikel 9: Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Dit artikel wordt verhoogd met € 75,1 miljoen. De middelen worden overgeheveld uit andere artikelen naar artikel 9 en dienen ter dekking van de investeringen als gevolg van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan. Artikel 9 zal als verdeelartikel voor deze middelen fungeren. Bij de eerste suppletioire begroting zullen middelen worden overgeboekt naar de betreffende beleidsartikelen.

Artikel 12: WTOS

Artikel 12 wordt verlaagd met € 40 miljoen. De middelen worden overgeheveld naar artikel 3 ten behoeve voor gratis lesmateriaal voortgezet onderwijs.

Artikel 16: Onderzoek en wetenschappen

Artikel 16 wordt verlaagd met € 77 miljoen. Deze € 77 miljoen is de tegenboeking van de mutatie van + € 78 miljoen op artikel 7 en – € 1 miljoen op artikel 6.

Met de verlaging van € 77 miljoen wordt de € 100 miljoen voor de voorgenomen dekking van de uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls ten laste van de middelen van het wetenschappelijk onderwijs teruggebracht naar € 23 miljoen (€ 22 miljoen uit artikel 7 en € 1 miljoen uit artikel 6).

Om het budget voor de uitbreiding van de Vernieuwingsimpuls op het overeengekomen niveau van € 25 miljoen te brengen, wordt € 2 miljoen toegevoegd uit de enveloppe van het Coalitieakkoord voor «grootschalige research infrastructuur». Omdat deze € 2 miljoen al deel uit maakt van artikel 16 wijzigt het totaal van dit artikel niet.

Artikel 17: Nominaal en onvoorzien

Op dit artikel wordt een taakstellende onderuitputting € 13,1 miljoen geboekt ten behoeve van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan. Deze wordt bij voorjaarsnota 2008 beleidsmatig ingevuld.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk